INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

z myślą o Niepodległej

2019

styczeń

pn		7	14	21	28
wt	1	8	15	22	29
śr	2	9	16	23	30
cz	3	10	17	24	31
pt	4	11	18	25	
sb	5	12	19	26	
nd	6	13	20	27	

2019

Pierwszy oddział Milicji Polskiej Księstwa Cieszyńskiego.
(Fotografia ze zbiorów Muzeum Śląska Cieszyńskiego w Cieszynie)

Milicja Polska została utworzona w listopadzie 1918 r. dla zapewnienia bezpieczeństwa ludności. Jej komendantem został por. Jerzy Szczurek. W styczniu 1919 r. oddziały milicji jako pierwsze stanęły do walki, broniąc Śląska Cieszyńskiego przed czeską agresją.

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

luty

pn		4	11	18	25
wt		5	12	19	26
śr		6	13	20	27
cz		7	14	21	28
pt	1	8	15	22	
sb	2	9	16	23	
nd	3	10	17	24	

2019

Defilada III Baonu 12 Pułku Piechoty we Frysztacie.
(Fotografia ze zbiorów Muzeum Śląska Cieszyńskiego w Cieszynie)

27 lutego 1919 r. do Frysztatu, opanowanego w styczniu przez oddziały czeskie, ponownie wkroczyło wojsko polskie. Decyzją mocarstw z 28 lipca 1920 r. Frysztat został jednak przyznany Czechosłowacji.

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

marzec

pn		4	11	18	25
wt		5	12	19	26
śr		6	13	20	27
cz		7	14	21	28
pt	1	8	15	22	29
sb	2	9	16	23	30
nd	3	10	17	24	31

Defilada Pułku Piechoty Ziemi Cieszyńskiej, 1919 r.
(Fotografia ze zbiorów Muzeum Śląska Cieszyńskiego w Cieszynie)

Pułk został zaprzysiężony przez dowódcę Okręgu Wojskowego w Cieszynie generała Franciszka Aleksandrowicza w dniu 5 listopada 1918 r. Przysięgę składano na wierność Radzie Regencyjnej Królestwa Polskiego. W latach 1919-1920 brał udział w walkach na wschodzie z Ukraińcami i bolszewikami.

2019

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

kwiecień

pn	1	8	15	22	29
wt	2	9	16	23	30
śr	3	10	17	24	
cz	4	11	18	25	
pt	5	12	19	26	
sb	6	13	20	27	
nd	7	14	21	28	

2019

Gen. Józef Haller podczas rozmowy z powstańcami, którzy ewakuowali się na stronę polską w rejonie Sosnowca, sierpień 1919 r.
(Fotografia ze zbiorów Wojskowego Biura Historycznego)

Sosnowiec w okresie walk o przyłączenie Górnego Śląska do Polski odgrywał szczególną rolę. W tym przygranicznym mieście miało swoją siedzibę w czasie I powstania śląskiego dowództwo Polskiej Organizacji Wojskowej Górnego Śląska. Tu też działała filia Podkomisariatu Naczelnej Rady Ludowej, Naczelna Ekspozytura Związku Przyjaciół Górnego Śląska. W koszarach im. Romualda Traugutta znaleźli schronienie powstańcy, którzy ewakuowali się po I powstaniu z Górnego Śląska. Mieszkańcy i władze miasta czynnie angażowali się w pomoc powstańcom, a w 1920 r. odsłonięto tu pierwszy pomnik poległych powstańców śląskich. Tu też znajdowały się składy broni i medykamentów dla powstańców. W dniu 24 sierpnia 1919 r. w Sosnowcu por. Alfons Zgrzebniok wydał rozkaz o zakończeniu I powstania śląskiego.

pn		6	13	20	27
wt		7	14	21	28
śr	1	8	15	22	29
cz	2	9	16	23	30
pt	3	10	17	24	31
sb	4	11	18	25	
nd	5	12	19	26	

Grupa powstańców z Kozłowej Góry bezpośrednio po I powstaniu śląskim.
(Fotografia ze zbiorów Muzeum w Tarnowskich Górach)

18 sierpnia 1919 r. Kozłowa Góra, po zaciętej walce została zajęta przez miejscową Polską Organizację Wojskową Górnego Śląska. Następnie powstańcy wyruszyli do Nakła, gdzie zaatakowali posterunek Grenzschutzu. Atak niestety nie powiódł się, a Niemcy otrzymali posiłki. Powstańcy musieli przebić się z okrążenia i ewakuować do Polski, gdzie znaleźli schronienie w obozie w Szczakowej. Pięciu dostało się do niemieckiej niewoli.

maj

2019

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

czerwiec

Drużyna ckm z kompanii powstańczej z Bogucic, pow. katowicki, sierpień 1919 r.
(Fotografia ze zbiorów Grzegorza Grześkowiaka)

W nocy z 17/18 sierpnia 1919 r. Bogucice zostały opanowane przez powstańców, którzy w wyniku kontrataku niemieckiego musieli się jednak wycofać do Dąbrówki Małej. 19 sierpnia powstańcy podjęli nieudaną próbę odzyskania Bogucic. Zdjęcie wykonano przy obecnej ul. Warszawskiej w Katowicach-Bogucicach.

pn	3	10	17	24	
wt	4	11	18	25	
śr	5	12	19	26	
cz	6	13	20	27	
pt	7	14	21	28	
sb	1	8	15	22	29
nd	2	9	16	23	30

2019

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

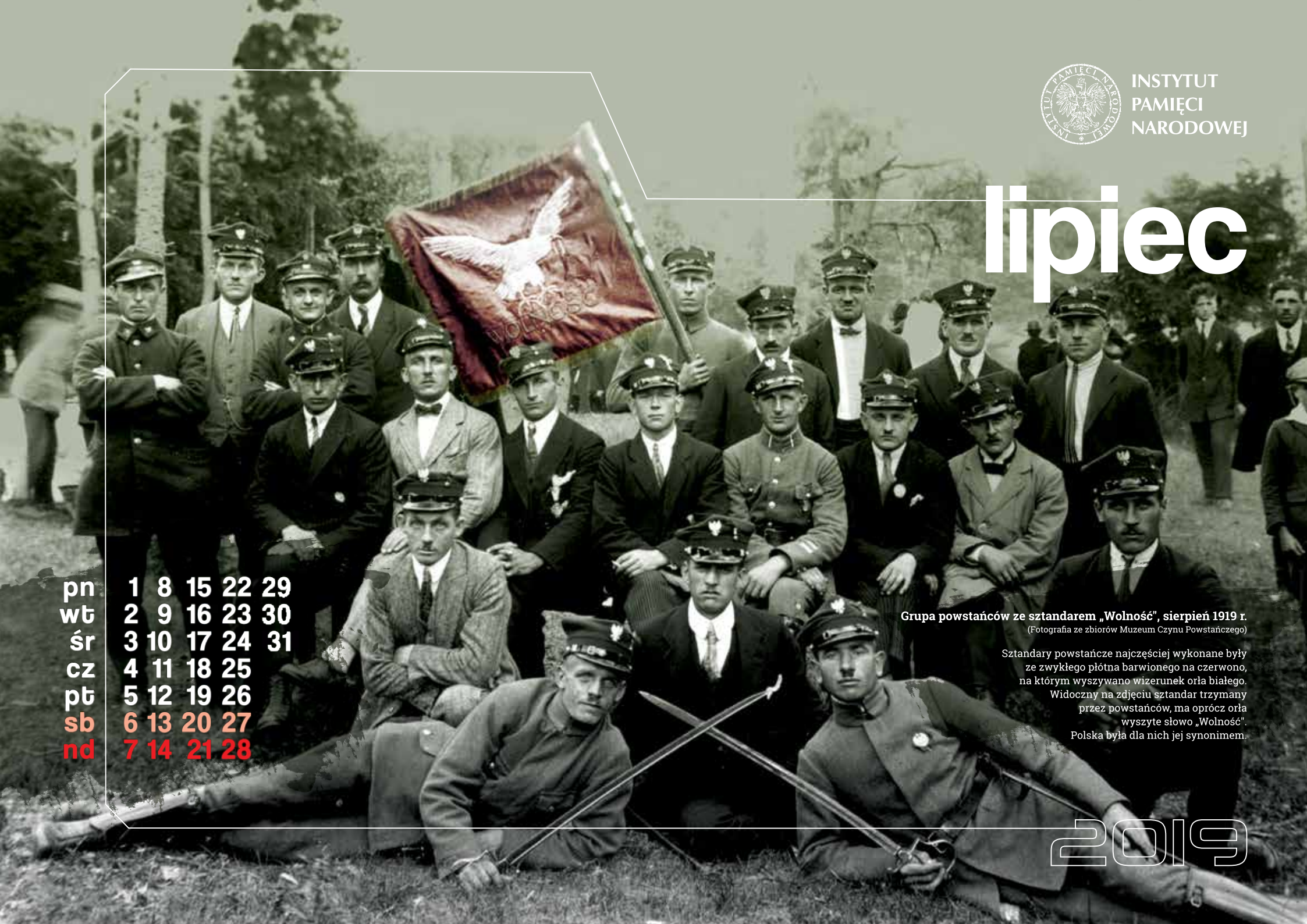

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

lipiec

pn	1	8	15	22	29
wt	2	9	16	23	30
śr	3	10	17	24	31
cz	4	11	18	25	
pt	5	12	19	26	
sb	6	13	20	27	
nd	7	14	21	28	

Grupa powstańców ze sztandarem „Wolność", sierpień 1919 r.
(Fotografia ze zbiorów Muzeum Czynu Powstańczego)

Sztandary powstańcze najczęściej wykonane były ze zwykłego płótna barwionego na czerwono, na którym wyszywano wizerunek orła białego. Widoczny na zdjęciu sztandar trzymany przez powstańców, ma oprócz orła wyszyte słowo „Wolność". Polska była dla nich jej synonimem.

2019

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

Grupa powstańców śląskich, sierpień 1919 r.
(Fotografia ze zbiorów Muzeum w Chorzowie)

Oddziały powstańcze nie miały jednolitego umundurowania. Wykorzystywano wszelkie dostępne uniformy, a najczęściej powstańcy odziani byli w ubrania cywilne. Na zdjęciu widoczne mundury niemieckie, francuskie, polskie i inne.

pn		5	12	19	26
wt		6	13	20	27
śr		7	14	21	28
cz	1	8	15	22	29
pt	2	9	16	23	30
sb	3	10	17	24	31
nd	4	11	18	25	

sierpień

2019

wrzesień

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

pn	2	9	16	23	30	
wt	3	10	17	24		
śr	4	11	18	25		
cz	5	12	19	26		
pt	6	13	20	27		
sb	7	14	21	28		
nd	1	8	15	22	29	

Grupa sanitariuszek Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża podczas I powstania, sierpień 1919 r. W rogatywce Florentyna Pojda.
(Fotografia ze zbiorów Muzeum Czynu Powstańczego)

W przededniu wybuchu I powstania śląskiego w strukturach Polskiej Organizacji Wojskowej Górnego Śląska nie było służb sanitarnych. Pomoc medyczną organizowało w sposób doraźny Polskie Towarzystwo Czerwonego Krzyża utworzone przez dr. Emila Cyrana w lipcu 1919 r. w Bytomiu.

2019

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

październik

pn		7	14	21	28
wt	1	8	15	22	29
śr	2	9	16	23	30
cz	3	10	17	24	31
pt	4	11	18	25	
sb	5	12	19	26	
nd	6	13	20	27	

„W dzień wyjazdu na front".
Zdjęcie żołnierzy polskich-ochotników udających się na Górny Śląsk, by wesprzeć powstańców, Warszawa, sierpień 1919 r. ,
(Fotografia ze zbiorów Muzeum 2 Korpusu w Józefowie)

Walczący o przyłączenie do Polski Górnoślązacy otrzymali pomoc materialną i duchową od Polaków z kraju i zagranicy (organizowano kwesty, wysyłano książki etc.), ale też militarną w postaci broni i wsparcia logistycznego. Na Górny Śląsk przybyli też ochotnicy, którzy zasilili oddziały powstańcze. Podczas III powstania stanowili oni już około 10 procent stanu osobowego wojsk powstańczych.

2019

2019

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

pn		4	11	18	25
wt		5	12	19	26
śr		6	13	20	27
cz		7	14	21	28
pt	1	8	15	22	29
sb	2	9	16	23	30
nd	3	10	17	24	

Grupa powstańców internowanych po I powstaniu śląskim przez władze niemieckie w obozie Neuhammer (Świętoszów). Pośrodku, oznaczony cyfrą 1, Józef Buła, pierwszy szef sztabu Polskiej Organizacji Wojskowej Górnego Śląska.
(Fotografia ze zbiorów Muzeum Czynu Powstańczego)

Wielu powstańców dostało się do niemieckiej niewoli. Część członków Polskiej Organizacji Wojskowej Górnego Śląska została aresztowana przez Niemców w przededniu powstania. Zostali oni internowani w różnych miejscach odosobnienia. Największym z nich był dawny obóz jeniecki w Neuhammer (Świętoszów).

listopad

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

grudzień

pn	2	9	16	23	30	
wt	3	10	17	24	31	
śr	4	11	18	25		
cz	5	12	19	26		
pt	6	13	20	27		
sb	7	14	21	28		
nd	1	8	15	22	29	

Strzelcy pszczyńscy – uchodźcy po I powstaniu śląskim w obozie dla uchodźców w Oświęcimiu.
(Fotografia ze zbiorów Muzeum Czynu Powstańczego)

Aby uniknąć represji po stłumieniu insurekcji przez Niemców, powstańcy szukali schronienia w Polsce. Utworzono dla nich specjalne obozy, w których zostali skoszarowani. Jeden z nich znajdował się w przygranicznym Oświęcimiu.

2019

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Od autorów
Drugi kalendarz z cyklu... **„Z myślą o Niepodległej"** poświęciliśmy wydarzeniom roku 1919 na Górnym Śląsku.
Kalendarz zawiera zdjęcia związane z czesko-polskim konfliktem o Śląsk Cieszyński oraz powstaniem sierpniowym.
Z kart kalendarza spoglądają nasi przodkowie, czynnie realizujący wyszytą na sztandarach maksymę
„Ojczyzno moja, gdy Cię mogę wspierać, nie żal mi cierpieć, nie żal mi umierać".
To dzięki ich ofiarności i poświęceniu Śląsk po kilku stuleciach powrócił do Polski.

Kalendarz ścienny na 2019 rok „Z myślą o Niepodległej"
Wydawnictwo przygotowane przez Oddział Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Katowicach,
ul. Józefowska 102, 40-145 Katowice, Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej w Katowicach.

Koncepcja: Aleksandra Korol-Chudy / Zbigniew Gołasz
Kwerenda, opisy: Zbigniew Gołasz
Konsultacja: Grzegorz Grześkowiak / Wojciech Święs
Fotografie ze zbiorów: Muzeum Czynu Powstańczego w Górze św. Anny / Muzeum w Chorzowie / Muzeum Śląska Cieszyńskiego w Cieszynie /
Muzeum w Tarnowskich Górach / Grzegorza Grześkowiaka / Muzeum 2 Korpusu w Józefowie / Wojskowego Biura Historycznego
Projekt graficzny: Barbara Lepacka – Adatto Katowice

Na stronie tytułowej kompilacja zdjęcia ochotników z I powstania z opisem na odwrocie:
"Kochanemu Antkowi, w pamięć wspólnej pracy celem oswobodzenia Ślaska z pazurów pruskich",
Zawiercie, sierpień 1919 r. (Fotografia ze zbiorów Muzeum 2 Korpusu w Józefowie)
oraz sztandaru ze zbiorów Muzeum w Tarnowskich Górach. Sztandar uszyty został przez żony, krewne i dzieci powstańców,
m.in. siostrę i córki Franciszka Zowiśloka. Przy sztandarze odbywały się zaprzysiężenia powstańców z Sowic i okolicy.
W 1939 r. został ukryty na strychu domu Zowiśloka i przypadkowo odnaleziony podczas remontu w 1947 r.
Franciszek Zowiślok zginął w 1943 r. w niemieckim obozie koncentracyjnym w Mauthausen